

Мудрак І. С.
магістрантка групи змСП-11
факультет педагогіки і психології
ТНПУ імені В. Гнатюка
Науковий керівник:
Олексюк Н. С., д. п. н., професор

СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ЦІЛІСНИЙ ПРОЦЕС РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Актуальність дослідження. Сьогодні методологічні основи соціальної педагогіки як науки перебувають у стані активної наукової розробки, що зумовлює необхідність подальшого теоретико-методологічного обґрунтування та систематизації її категоріального апарату, вимагає пошуку нових підходів до вивчення соціально-педагогічних проблем, поглибленого розуміння предмета соціальної педагогіки, сутності та структури соціальних та освітніх систем і процесів, які вона вивчає. На початку ХХІ ст. відбулися процеси гуманізації відносин у суспільстві, пов'язані з розвитком свідомості та активності соціальних суб'єктів, посиленням їхньої взаємозалежності на локальному та глобальному рівнях соціальності, поновлення інтересу вчених до теоретичних та практичних аспектів її розвитку. Так у соціальній педагогіці процес соціального виховання визначається як система соціального-педагогічних, культурних, сімейно-побутових та інших заходів, спрямованих на оволодіння та засвоєння дітьми та молоддю системи загальних і спеціальних знань, соціального досвіду з метою формування в них сталих ціннісних орієнтацій та адекватної соціально-спрямованої поведінки; як система заходів, спрямованих на становлення та реалізацію духовного потенціалу людини, групи, суспільства, на гуманізацію відносин у соціумі. А. Рижанова розглядає соціальне виховання як систему заходів, спрямованих на становлення та реалізацію духовного потенціалу людини, групи, суспільства, на гуманізацію відносин у соціумі.

Метою статті є теоретичний аналіз соціального виховання як цілісного процесу розвитку особистості.

Виклад основного матеріалу. Соціальне виховання є

ТНПУ MAGISTERIUM

цілісним процесом, що охоплює всі етапи розвитку особистості в онтогенезі (в першу чергу [1, с. 337-339] ранні етапи, шкільний, підлітковий, юнацький вік, а також «після шкільний» етап); різні сфери її соціальної діяльності і що передбачає активну погоджену участь у виховному процесі всіх суб'єктів державно-громадської міжвідомчої системи – на основі повноцінного використання потенціалу особистості, сім'ї, суспільства, всіх виховних засобів і можливостей соціокультурного оточення [2, с. 18].

Процес соціального виховання охоплює і розглядає з педагогічних позицій практично всі сфери соціального життя і діяльності: сімейний соціум, дитинство, отрочтво і юність, різні групи ризику, специфіку міського мікрорайону та сільської громади, школу та інші навчальні та соціальні заклади, передбачає повноцінне використання в соціально-педагогічному процесі всього арсеналу засобів і можливостей, якими володіє суспільство з метою формування особистості, адекватної вимогам суспільства і в певній мірі випереджуючій його розвиток [2, с. 19]. Завдання соціального виховання полягають на сучасному етапі суспільного розвитку полягають у: наданні допомоги дитині в успішному і ефективному входженні процесу соціальної адаптації та соціальної інтеграції; індивідуальній допомозі особистості в її кризовій ситуації в сім'ї, школі, коли необхідно відновити здоров'я, фізичний, психічний та соціальний стан дитини; захисті прав дитини на гідне життя в суспільстві, його професійне самовизначення; охороні здоров'я дитини, організація його соціальної, фізичної, пізнавальної та творчої діяльності; допомозі дітям і підліткам у прийнятті самостійних рішень в організації свого життя [4, с. 4].

При цьому завдання соціального виховання реалізуються в окремо означених складових соціального виховання:

1. Цикли соціального виховання – сімейний, освітній, трудовий, після трудовий.

2. Мета і завдання – особистісний ріст особистості, групи, колективу.

3. Засоби реалізації – зміст, форми та методи (інформаційні, інструментально-оперативні, комунікативно-інтерактивні) соціально-педагогічної діяльності.

4. Етапи здійснення – орієнтація, проектування, планування, реалізація завдань, оцінка досягнень.

5. Результати – рівень успішності особистісного росту у діяльності, спілкуванні, пізнанні, самореалізації людини [2, с. 116].

Основні форми соціального виховання: представляються аналогією форм соціального навчання, з тією лише різницею, що відрізняються змістом їх наповнення: включення виховуваних в активні види соціально значимої діяльності з метою формування соціальних якостей особистості; включення виховуваних в активні види соціально значущих відносин з метою розвитку соціально значущих якостей особистості; встановлення взаємодії з соціальними інститутами соціуму або окремими індивідами з метою вирішення проблем соціалізації особистості та якісного її зміни; самовиховання на основі освоєння соціального досвіду; сімейне обговорення творів представників народної педагогіки; участь у колективних, масових заходах [5].

Реалізація різних напрямів, змісту і програм щодо соціалізації особистості потребує і реалізації відповідних функцій соціально-педагогічної діяльності. Ці функції можуть бути уточнені, розширені залежно від суб'єктів соціалізації, регіону, соціальних умов і життєдіяльності особистості. У визначенні функцій загалом можна спиратися на положення білоруського вченого В. Литвиновича:

1. Діагностико-прогностична функція є своєрідним підґрунтям, яке дозволяє вивчати проблеми і потреби дітей та молоді і визначати методики соціально-педагогічної діяльності у соціумі та мікросоціумі.

2. Функція забезпечення соціальних гарантій розвитку молодої людини як особистості і її нахилів, здібностей, можливостей.

3. Функція соціального захисту дитини, підлітка, молодої людини і надання їм допомоги у кризових і конфліктних ситуаціях.

4. Функція соціальної адаптації суб'єкта у соціумі в ситуації різкої зміни соціальних умов та соціального середовища.

5. Функція забезпечення соціальних зв'язків суб'єкта в соціумі з різними соціально-педагогічними інститутами шляхом

включення конкретного суб'єкта в суспільний процес у соціумі [3, с. 35-36].

Соціальне виховання як галузь науки і сфера практичної діяльності, націлене на перетворення навколишнього середовища, створення гуманних відносин у соціумі, пошук педагогічно компетентних рішень у різних ситуаціях, є складовою частиною соціалізаційного процесу й виступає одним з головних факторів соціалізації особистості.

Висновок.

Узагальнюючи, зазначимо, що в різних джерелах спостерігаються різні думки щодо результатів соціального виховання. Окрім зазначених вище соціальних знань, соціального досвіду, ціннісних орієнтації, соціальних якостей, рис, здатностей, зразків соціальної поведінки, у соціально-педагогічній літературі визначають соціальну зрілість, соціальну активність, суб'єктність (суб'єктивність), соціальне благополуччя, соціальні цінності тощо. У проаналізованих вище джерелах результат соціального виховання не визначається окремо, не узагальнюється, не систематизується, не узгоджується з результатами інших соціально-педагогічних процесів.

На нашу думку, поняття соціального виховання слід розглядати як цілеспрямований процес, направлений на розвиток особистості та такий, що сприятиме засвоєнню системи соціальних знань, норм і цінностей, соціального досвіду й забезпечує ефективну регуляцію соціальної поведінки підростаючих поколінь.

Список використаних джерел:

1. Антология социальной работы. Т. 1. М., 1994.
2. Лукашевич М. П., Семигіна Т. В. Соціальна робота (теорія і практика): підручник. Київ : Каравела, 2011. 368 с.
3. Харченко С. Я. Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: теорія та практика. Луганськ, 2006. 320 с.
4. Лекція 1. Соціальне виховання як наукова категорія. URL:<https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/03/%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D0%B8%D1%8F-1.pdf>. (дата звернення: 08.10.2020).
5. Форми і методи соціального виховання. URL:https://stud.com.ua/28598/pedagogika/formi_metodi_sotsialnogo_

виховання. (дата звернення: 08.10.2020).

6. Вплив соціально-виховних інститутів на процес соціального становлення особистості. URL: <https://smekni.com/a/177857-5/vpliv-sotsalno-vikhovnikh-nstitutv-na-protses-sotsalnogo-stanovlennya-osobistost-5/>. (дата звернення: 28.09.2020).

Нікіфорчук А. С.
магістрантка групи МСР-21
факультет педагогіки і психології
ТНПУ імені В. Гнатюка
Науковий керівник:
Петришин Л. Й., д. п. н., професор

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВИХ ІГОР

Актуальність теми дослідження. Гра має перевагу перед усіма іншими видами дитячої діяльності і посідає особливе місце в педагогічному процесі, оскільки дає дітям велику можливість проявити власну активність і самостійність. Ігрова діяльність – провідна діяльність дітей дошкільного віку. Гру розглядають багато вчених і практики як основний засіб психічного і соціального розвитку.

Гра є самоцінною формою активності дитини. Заміна гри іншими видами діяльності збіднює особистість школяра, гальмує розвиток спілкування як з однолітками, так і з дорослими, збіднює емоційний світ дитини. Отже, своєчасне розвиток ігрової діяльності, досягнення дитиною творчих результатів в ній є особливо важливим [4, с. 5].

Метою статті є характеристика особливостей соціалізації дітей шкільного віку засобами сюжетно-рольової гри.

Виклад основного матеріалу. У грі формуються всі сторони особистості дитини, відбуваються значні зміни в її психіці, що готують перехід до нової, більш високої стадії розвитку. Цим пояснюються величезні виховні можливості гри, яку психологи вважають провідною діяльністю. У процесі організації ігрової діяльності відбувається формування уявлень про суспільні ролі у